

pro to, že nízké lodě kostelů bývaly otevřeny bez stropu přímo do krovu.

Kromě důležitých poznatků z oboru stavební historie však srovnání vesnických kostelů přináší i zajímavé poznatky pro dějiny osídlení. Zvláštní shodu, která souvisí nejen s typologií a dobou vzniku, ale i s vnějšími rozměry a uspořádáním interiéru kostela, vykazují jednoduché kostely s pravoúhlým presbytářem na doméně komendy německých rytířů v Drobovicích. Zvláště je nutné upozornit na specifické užití jednoduché valené, případně hrotité valené klenby v presbytáři. Tuto provázanost typologie staveb s lokační činností můžeme pozorovat i na panství sedleckých cisterciáků. Pro tuto oblast jsou typické kostely s chórovou věží nad pravoúhlým závěrem.

Obor stavebních dějin stál dlouho na okraji zájmu a mezi historiky nebo historiky umění byly většinou jeho závěry opomíjeny. Výsledky podrobného průzkumu středověkých sakrálních staveb publikované ve spontánně vznikající ediční řadě jsou proto více než vítané. Poslední svazek zároveň vypovídá o trvajícím potřebě mezioborové spolupráce. Pouze zapojení poznatků do řetězce dalších pramenů může napomoci vykreslit co možná nejvěrohodnější obraz dějin kostela samotného a zasadit jej do širších souvislostí. Korpus středověkých kostelů představuje solidní základ k dalšímu bádání nejen o středověké architektuře čáslavského regionu.

ROBERT GÁJA – VOJTĚCH VANĚK

Radek BLÁHA, *Putování po hradeckých středověkých kostelech a kláštorech*, Balustráda, Hradec Králové 2011

40 s., ISBN 978-80-87172-05-3

Rozsahem nevelká publikace pracovníka Muzea východních Čech v Hradci Králové Radka Bláhy si klade za cíl seznámit širší veřejnost s minulostí středověkých sakrálních objektů v katastru dnešního města Hradce Králové. V úvodní kapitole autor přehledně pojednává o vzniku města, jeho vývoji a vzhledu v epoše středověku, poté se věnuje stručnému seznámení s kostely a kláštéry, jež stávaly uvnitř hradeb i na přilehlých předměstích, aby je následně zasadil do struktur fungování městského organismu přiblížením jejich role a významu v životě města a jeho obyvatel. Nejzáslužnějším je nepochybně oddíl, v němž se autor snaží postihnout vzhled jednotlivých objektů i jejich historii. Bláha eviduje celkem

15 sakrálních objektů (ať už se statusem kostela, kaple, kláštera či špitálu), které byly v Hradci Králové a jeho přilehlých předměstích v rozmezí 13. a 14. století založeny a které dnes již z valné většiny neexistují. Bláha zde těží ze své profese archeologa, přičemž ovšem reflektuje v základní míře i prameny písemné, jimiž dokresluje své líčení. Kapitolka závěrečná pak sumarizuje již řečené a nadto nastiňuje další osudy sakrálních objektů až do sklonku 18. století, kdy jich řada zanikla kvůli stavbě tereziánské pevnosti.

Vzhledem k roli Hradce Králové v husitském hnutí může být překvapivé, že zánik sakrálních objektů není většinou spojen s aktivitou husitských radikálů. Z Bláhova výčtu vyplývá, že v první vlně zanikly pod vlivem husitského převratu ve městě (1419) jen kláštery minoritů a dominikánů. Roku 1423 pak byl v důsledku vpádu Jana Městeckého z Opočna a Púty z Častolovic poškozen kostel sv. Anny na Pražském předměstí, přičemž autor nevylučuje ani definitivní zánik komendy německých rytířů (je ovšem otázkou, zda k tomu nedošlo z ekonomických důvodů již před vypuknutím samotných husitských bouří) a dočasný zánik kostela sv. Jakuba a špitálu sv. Anny. Další vlnu zániku hradeckých sakrálních objektů klade autor do roku 1436, kdy kněz Ambrož poručil srovnat ze strategických důvodů se zemí předměstské kostely sv. Petra, sv. Mikuláše a sv. Kříže. Ve 30. letech 15. století byl opuštěn i klášter dominikánek sv. Jiří. Bláha konstatuje, že osudy kostelů sv. Martina, sv. Štěpána, sv. Václava a sv. Vavřince neznáme, prameny pohusitské doby však už o nich nemluví. V pozdním 15. století pak došlo k obnovení některých kostelů, především špitálu sv. Anny.

Bláhova útlá brožurka je zajímavá především tím, že zprostředkovává širokému publiku obtížně dostupné výsledky archeologických výzkumů, jichž je autor předním aktérem. Zároveň je titul určitou výpovědí o stavu současného regionálního dějepiscství. Bláhova práce, jež by si nepochybně zasloužila reprezentativnější podobu i zásadnější rozšíření (prostor zde jistě zůstává, ať už ve vztahu k výpovědním možnostem archeologie, určitě pak ve vztahu k pramenům písemným), vyšla svépomocí zásluhou občanského sdružení Společnost ochránců památek ve východních Čechách, byt za určitého (blíže nespecifikovaného) přispění Muzea východních Čech v Hradci Králové, Biskupství královéhradeckého a města Hradce Králové. I pohled do přiloženého seznamu literatury palčivě ukazuje, že městu chybí důstojné syntetické zpracování jeho dějin, neboť jakkoliv kvalitní čtyřsvazkové penzum Jaromíra Mikulky z poloviny 90. let nelze označit

za dostačující už z toho důvodu, že celý počín skončil jako torzo bez závěrečného svazku, jenž měl obsahovat kritický poznámkový aparát a seznam informačních zdrojů. Skutečně vědecká práce s Mikulkovými *Dějiny Hradce Králové* je tak v podstatě nemožná. Bohužel k zacelení této

mezery nepřispívá ani titul Radka Bláhy, ač není na vině autorova odbornost a úsilí. Popularizační funkci však plní dobře a to jistě také není málo.

JOSEF ŠRÁMEK